

**Житомирський державний університет
імені Івана Франка
Соціально-психологічний факультет
Кафедра психології, логопедії та інклюзивної освіти**

**РОБОЧИЙ ЗОШИТ ЗІ
спеціальної методики навчання в освітній лінії
«Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»**

**для здобувачів першого (бакалаврського) рівня
спеціальності А6 Спеціальна освіта
галузі знань А Освіта**

**Житомир
2026**

*Рекомендовано до друку Вченою Радою Житомирського державного
університету імені Івана Франка
(протокол №11 від 29 травня 2026 року)*

Рецензенти:

ХРИПУН Дар'я – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Уманського національного університету.

ЦЕГЕЛЬНИК Тетяна – доктор філософії, доцент, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Тернопільського національного університету імені Володимира Гнатюка.

СТАХОВА Ольга – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології, логопедії та інклюзивної освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Р63 Робочий зошит зі спеціальної методики навчання в освітній лінії «Я досліджую світ» / Уклад.: Н. Баргілевич. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2026. 41 с.

Робочий зошит зі спеціальної методики навчання в освітній лінії «Я досліджую світ» розроблено відповідно до освітньо-професійної програми Спеціальна освіта (логопедія) для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю А6 «Спеціальна освіта», спеціалізацією А6.01 «Логопедія».

У посібнику представлено теми, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, зміст яких спрямований на формування фахових компетентностей і досягнення програмних результатів навчання майбутніх фахівців.

Методичні рекомендації структуровано за основними компонентами, серед яких: пояснювальна записка, матеріали до практичних занять, завдання для самостійної роботи студентів, критерії оцінювання та перелік рекомендованих джерел і літератури.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Мета, завдання та результати навчання	5
Структура освітньої компоненти.....	6
Оцінювання	7
МОДУЛЬ I. НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ	8
Тема 1. Реформи та інновації сучасної початкової освіти.....	
Тема 2. Типи і особливості уроків інтегрованого курсу «Я досліджую світ»... .	12
Тема 3. Вікові особливості розвитку дітей початкової школи, особливості дітей з порушеннями мовлення.....	18
МОДУЛЬ II.ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» В СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ТА ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	
Тема 4. Сучасні методи навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» в спеціальній школі та в інклюзивному класі закладу загальної середньої освіти..	29
Тема 5. Інноваційні технології навчання в початковій школі природознавчої освітньої галузі в спеціальній школі та з інклюзивним навчанням	34
Рекомендована література.....	41

ВСТУП

В умовах модернізації системи вищої освіти в Україні особлива увага має приділятися підготовці нової генерації педагогічних кадрів, здатних засвоювати сучасну освітньо-світоглядну парадигму національного державотворення та сприяти формуванню творчої особистості. Важливою передумовою реалізації цього складного завдання є належна організація освітнього процесу в сучасних закладах початкової освіти. Нагальною потребою є підготовка висококваліфікованих, творчо мислячих майбутніх педагогів-логопедів, які вміють навчати й навчатися, аналізувати педагогічні ситуації та робити обґрунтовані висновки, а також ефективно діяти відповідно до сучасних умов навчання і виховання підростаючого покоління.

Ознайомлення дітей із природним середовищем виступає одним із ключових чинників формування гармонійної, всебічно розвиненої особистості, яка володіє знаннями та навичками відповідальної поведінки в довкіллі. Водночас порушення мовленнєвого розвитку суттєво впливають на психічний розвиток дитини, ускладнюють процеси комунікації, перешкоджають формуванню пізнавальної сфери та негативно позначаються на емоційно-вольовому розвитку.

В умовах особистісно-орієнтованого підходу до навчання та виховання важливими завданнями освітніх закладів є розвиток позитивних якостей у дітей, створення сприятливих умов для їх самовизначення та розкриття індивідуальних здібностей. Розширення знань дітей з особливими освітніми потребами про природні явища, рослинний і тваринний світ, а також про працю людей сприяє формуванню інтересу до навколишнього середовища, бажання співпрацювати з дорослими та брати участь у суспільно корисній діяльності. Виховання інтересу до природи та залучення до праці формує у таких дітей працелюбність, дбайливе ставлення до довкілля та естетичне сприйняття світу.

Інтегрований курс «Я досліджую світ» покликаний сформувати у молодших школярів цілісне уявлення про світ, природне та соціальне середовище як простір життєдіяльності людини, її взаємозв'язок із природою та суспільством. Він створює умови для усвідомленого сприйняття основних властивостей реального світу, соціальних, морально-правових норм, історико-культурних традицій українського народу, а також сприяє формуванню практичних умінь догляду за рослинами та розвитку наукового розуміння природних явищ.

Наголос на самостійній формі опанування навчального матеріалу сприяє розвитку у студентів умінь вільно працювати з інформацією, стимулює їхню пізнавальну активність, допитливість і творчий пошук. Самостійна та індивідуальна робота передбачає поетапне засвоєння суттєвих характеристик природних явищ через осмислення ключових понять і категорій, відтворення основного змісту тем, розв'язання проблемних ситуацій та виконання творчих завдань. Така діяльність сприяє підвищенню рівня ерудиції студентів і формуванню впевненості в аргументації власних думок.

Водночас важливим аспектом сучасної підготовки майбутніх логопедів є інтеграція інноваційних освітніх технологій, цифрових ресурсів та інклюзивних підходів у навчальний процес. Це забезпечує підвищення якості професійної підготовки, розвиток методичної гнучкості фахівця та формування готовності до ефективної роботи з різними категоріями учнів, зокрема з дітьми з особливими освітніми потребами. Такий підхід сприяє гармонійному поєднанню теоретичної підготовки з практичною діяльністю та відповідає сучасним вимогам реформування освіти в Україні.

1. Мета, завдання та результати навчання

1.1. Мета вивчення освітнього компоненту: підготовка здобувачів освіти до професійної діяльності з дітьми з особливими освітніми потребами, зокрема з дітьми, які мають мовленнєві порушення, у процесі засвоєння ними різних видів соціального досвіду в межах інтегрованого курсу «Я досліджую світ»; забезпечення студентів системою теоретичних знань і практичних навичок щодо методики викладання цього курсу в спеціальних закладах освіти; оволодіння загальними методичними підходами та формуванні професійних педагогічних компетентностей, необхідних для здійснення діагностичної, навчальної, виховної, корекційної та розвивальної роботи з зазначеною категорією дітей. Додатково мета передбачає формування готовності майбутніх фахівців до реалізації інклюзивного навчання, використання інноваційних педагогічних технологій, а також розвитку індивідуального підходу до кожної дитини з урахуванням її освітніх потреб, можливостей та потенціалу.

1.2. Основними завданнями вивчення освітньої компоненти є:

- формування у здобувачів освіти системи знань про об'єкт, предмет і зміст спеціальної методики навчання в межах освітньої галузі «Я досліджую світ»;
- визначення основних напрямів корекційно-розвиткової роботи, а також принципів організації процесу навчання і виховання дітей;
- оволодіння знаннями щодо різноманітних форм, методів і засобів навчання в освітній лінії «Я досліджую світ»;
- розвиток практичних умінь і навичок, необхідних для забезпечення ефективного засвоєння учнями змісту інтегрованого курсу «Я досліджую світ»;
- формування уявлення про методику навчання в освітній лінії «Я досліджую світ» як важливу складову педагогічної науки;
- висвітлення процесу становлення та розвитку цієї навчальної дисципліни, її основних категорій і взаємозв'язків з іншими педагогічними та спеціальними дисциплінами;
- формування вмінь застосовувати навчальний матеріал на основі засвоєних теоретичних положень, а також залучення студентів до творчої діяльності (підготовка виступів, доповідей, розв'язання професійно-орієнтованих завдань тощо);
- ознайомлення здобувачів освіти зі шляхами впровадження знань зі спеціальної методики навчання в освітній лінії «Я досліджую світ» у навчання учнів початкової школи;
- формування знань про методи і прийоми ознайомлення учнів із природним середовищем, а також про загальні питання методики навчання (мету, завдання, зміст, форми та засоби) й особливості реалізації основних змістових ліній інтегрованого курсу;
- розвиток професійної рефлексії та педагогічного мислення майбутніх фахівців;
- формування готовності до роботи в умовах інклюзивного та спеціального освітнього середовища;
- опанування сучасних інноваційних технологій навчання та корекційно-розвиткових методик;
- розвиток здатності до індивідуалізації та диференціації навчання дітей з особливими освітніми потребами;
- формування навичок співпраці з командою психолого-педагогічного супроводу дитини.

2. Структура освітньої компоненти

Назви тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Всього	У тому числі					Всього	У тому числі				
		Лекції	Практичні/Семинарські заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	Індивідуальні заняття		Лекції	Практичні/Семинарські заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	Індивідуальні заняття
Модуль I. Науково-методичні засади навчальної дисципліни «Я досліджую світ»												
Тема 1. Реформи та інновації сучасної початкової освіти.	16	2	2	2	10	-	18	-	2	-	16	-
Тема 2. Типи і особливості уроків інтегрованого курсу «Я досліджую світ».	20	2	2	6	10	-	22	2	-	2	18	-
Тема 3. Вікові особливості розвитку дітей початкової школи, особливості дітей з порушеннями мовлення.	24	2	4	2	16	-	20	-	2	-	18	-
Разом за модулем 1	60	6	8	10	36	-	60	2	4	2	52	-
Модуль II. Інноваційні технології навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» в спеціальних закладах та закладах загальної середньої освіти												
Тема 4. Сучасні методи навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» в спеціальній школі та в інклюзивному класі закладу загальної середньої освіти	28	2	2	6	18	-	32	2	-	2	28	-
Тема 5. Інноваційні технології навчання в початковій школі природознавчої освітньої галузі в спеціальній школі та з інклюзивним навчанням.	32	2	4	6	20	-	28	-	2	2	24	-
Разом за модулем 2	60	4	6	12	38	-	60	2	2	4	52	-
Усього годин	120	10	14	22	74	-	120	4	6	6	104	-

Критерії оцінювання на практичних заняттях

Оцінювання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка згідно з Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою» https://zu.edu.ua/offic/ocinjuvannya_zvo.pdf.

На кожному із семи практичних занять відбувається оцінювання досягнень кожного студента за обов'язковими формами самостійної роботи: робочим зошитом, тестовими завданнями, професійно-орієнтованими завданнями.

Кожна перерахована обов'язкова форма роботи оцінюється певною кількістю балів за 100-бальною шкалою. Бали фіксуються у тематичному плані навчальної дисципліни.

Додатково, за бажанням студента, для підвищення оцінки за конкретну тему можна виконати додаткове творче завдання (створити презентацію, буклет, наочний посібник для лабораторії логопедії з теми та підготуватися до доповіді-демонстрації на практичному занятті)

Тематичний план засвоєння навчальної дисципліни

Тема	Форма СР	Бали (max)
	Тестові завдання (усна відповідь)	50
	Робочий зошит Професійно-орієнтовані завдання	30
	Додаткове творче (практичне) завдання	20
	ВСЬОГО БАЛІВ	100

Шкала оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Оцінка за університетською шкалою		Оцінка в балах	Оцінка за шкалою ECTS	
Екзамен	Залік		Оцінка	Пояснення
<i>Відмінно</i>	<i>Зараховано</i>	90-100	A	відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок
<i>Добре</i>		82-89	B	вище середнього рівня з кількома помилками
		74-81	C	в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок
<i>Задовільно</i>		64-73	D	непогано, але зі значною кількістю недоліків
	60-63	E	виконання задовольняє мінімальним критеріям	
<i>Незадовільно</i>	<i>Незараховано</i>	35-59	FX	з можливістю повторного складання
		1-34	F	з обов'язковим повторним курсом

МОДУЛЬ I. НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ”

Тема 1. Реформи та інновації сучасної початкової освіти.

Практичне заняття №1

Мета: сформувати у студентів цілісне уявлення про основні напрями реформування сучасної початкової освіти в Україні, ознайомити з концептуальними засадами Нової української школи, розкрити зміст, структуру та особливості реалізації інтегрованого курсу «Я досліджую світ», а також висвітлити сутність інноваційних підходів і технологій, що впроваджуються в сучасному освітньому просторі початкової школи.

Професійна спрямованість: сприяти формуванню у здобувачів вищої освіти системного розуміння сучасних освітніх реформ та інноваційних тенденцій розвитку початкової школи; усвідомленню значущості інтегрованого курсу як засобу реалізації ключових принципів НУШ, зокрема компетентнісного, діяльнісного та інтегрованого підходів до навчання; формуванню професійної готовності майбутніх логопедів до організації освітнього процесу в умовах спеціальної та інклюзивної освіти з урахуванням індивідуальних освітніх потреб дітей, зокрема дітей із мовленнєвими порушеннями.

I. Ознайомитися з основними питаннями теми.

1. Основні напрями та стратегічні вектори реформування сучасної початкової освіти в Україні.
2. Особистісно-орієнтоване навчання як провідний принцип сучасної початкової освіти. Інтеграція педагогічних технологій.
3. Психолого-педагогічний супровід і підтримка дитини в освітньому процесі.
4. Ключові реформи та трансформаційні процеси в системі початкової освіти.
5. Компетентнісний підхід як методологічна основа сучасного навчання.
6. Інтегроване навчання: сутність, принципи та особливості реалізації в початковій школі.
7. Концептуальні засади та формат впровадження НУШ в Україні.
8. Оновлення змісту освіти: сучасні освітні програми, методики та підходи до навчання.
9. Нове освітнє середовище: організація простору, педагогіка партнерства та співпраця з батьками.
10. Індивідуалізація навчання та формувальне оцінювання як засоби створення безпечного освітнього середовища.
11. Інновації сучасної початкової освіти: сутність, напрями та перспективи розвитку.
12. Цифрові технології та їх роль у модернізації освітнього процесу.
13. STEM-освіта як засіб формування дослідницьких і практичних компетентностей учнів.
14. Ігрові технології навчання: гейміфікація, LEGO-технології, освітні квести та їх педагогічний потенціал.
15. Проектна діяльність у початковій школі як засіб формування ключових компетентностей.
16. Інклюзивна освіта: принципи, цінності та особливості організації освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами.

II. Відповіді на запитання для самоконтролю:

1. Які особливості забезпечення змісту інклюзивної освіти для дітей з особливими освітніми потребами в сучасній початковій школі?
2. Розкрийте сутність поняття НУШ та охарактеризуйте її ключові концептуальні засади.
3. Які основні ідеї покладено в основу інтегрованого курсу ?
4. Охарактеризуйте змістове наповнення та структуру інтегрованого курсу «Я досліджую світ».
5. Які актуальні проблеми виникають у процесі навчання та корекційно-розвиткової роботи з дітьми, які мають мовленнєві порушення?
6. У чому полягають основні завдання курсу? Наведіть приклади їх реалізації в освітньому процесі.
7. З якими науковими галузями пов'язаний зміст навчальної дисципліни та як це відображає її інтегрований характер?
8. Охарактеризуйте особливості інтеграції різних освітніх галузей у змісті курсу «Я досліджую світ» та поясніть її значення для формування цілісного світогляду молодших школярів.

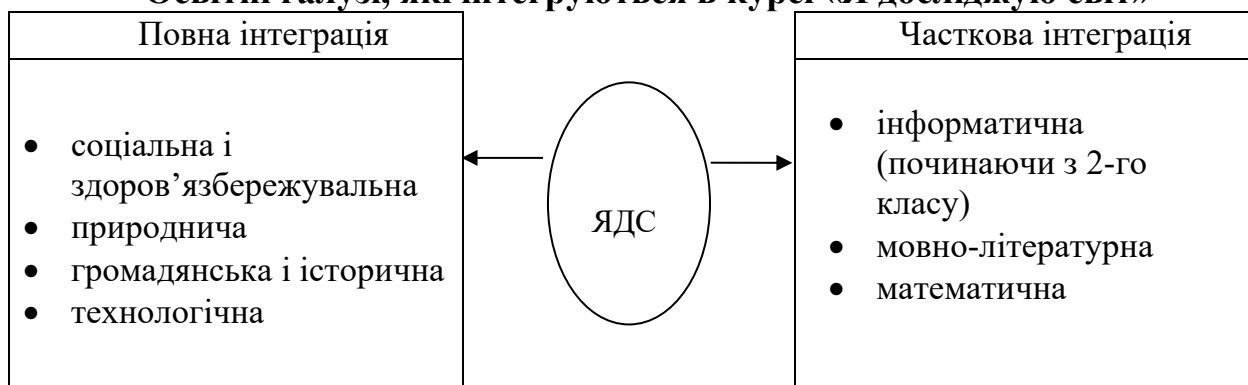
III. Орієнтуючись на зображену нижче схему, опрацювати питання для самостійного вивчення, розкривши повну або часткову інтеграцію 7 освітніх галузей, які передбачаються в інтегрованому курсі «Я досліджую світ».

Одним із ключових завдань НУШ є впровадження інтегрованого навчання на засадах компетентнісного підходу, що передбачає не лише засвоєння учнями системи знань, а й формування в них умінь застосовувати набуті знання у практичній діяльності, критично мислити, самостійно приймати рішення та ефективно взаємодіяти з навколишнім світом. Такий підхід орієнтований на розвиток особистості дитини, її ключових і предметних компетентностей, необхідних для успішної самореалізації в сучасному суспільстві.

У початковій школі реалізація цих завдань здійснюється насамперед через інтегрований курс «Я досліджую світ», який поєднує зміст кількох освітніх галузей та створює умови для цілісного сприйняття учнями навколишнього світу. Особливістю цього курсу є спрямованість на формування в молодших школярів дослідницьких умінь, пізнавальної активності, екологічної свідомості, соціальної відповідальності та здатності встановлювати міжпредметні зв'язки.

Водночас інтегрований характер курсу дозволяє організовувати навчальний процес на основі діяльнісного підходу, використовуючи сучасні педагогічні технології, інтерактивні методи, дослідницькі та проєктні завдання. Це сприяє підвищенню мотивації до навчання, розвитку самостійності, творчості та забезпечує індивідуалізацію освітнього процесу, зокрема в умовах інклюзивного навчання.

Освітні галузі, які інтегруються в курсі «Я досліджую світ»

Розкрийте повну інтеграцію соціальної і здоров'язберезувальної освітньої галузі

Розкрийте повну інтеграцію природничої освітньої галузі

Розкрийте повну інтеграцію громадянської та історичної освітньої галузі

Розкрийте часткову інтеграцію інформатичної освітньої галузі

Розкрийте часткову інтеграцію мовно-літературної освітньої галузі

Розкрийте часткову інтеграцію математичної освітньої галузі

IV. Виписати у словник визначення ключових понять теми.

Особистісно-орієнтоване навчання

НУШ

Інтегроване навчання

Компетентнісний підхід

Тема 2. Типи і особливості уроків інтегрованого курсу

«Я досліджую світ»

Практичне заняття №2

Мета: ознайомити студентів із різновидами, структурою та дидактичними особливостями уроків інтегрованого курсу «Я досліджую світ», розкрити специфіку організації навчального процесу в умовах сучасної початкової школи, зокрема в інклюзивному та спеціальному освітньому середовищі.

Професійна спрямованість: сприяти формуванню у майбутніх логопедів усвідомленої потреби в постійному професійному самовдосконаленні, розвитку методичної компетентності, а також удосконаленні вмінь і навичок організації, планування та реалізації освітнього процесу в межах інтегрованого курсу «Я досліджую світ» в умовах інклюзивного навчання.

I. Ознайомитися з основними питаннями теми:

1. Урок як основна форма організації освітнього процесу інтегрованого курсу «Я досліджую світ»: сутність, структура та особливості.
2. Ранкове коло як елемент організації навчально-виховного процесу в початковій школі.
3. Етапи побудови уроку та його особливості в закладах загальної середньої освіти з інклюзивною та спеціальною формою навчання.
4. Урок засвоєння нових знань: дидактична мета, структура та методичні особливості.
5. Урок формування вмінь і навичок: організація та педагогічні підходи.
6. Урок узагальнення та систематизації навчального матеріалу: зміст і методика проведення.
7. Комбінований урок як найбільш поширена форма організації навчання.
8. Уроки-екскурсії: особливості організації та освітній потенціал.
9. Уроки-дослідження як форма розвитку пізнавальної активності учнів.
10. Бінарні уроки: сутність, структура та можливості міжпредметної інтеграції.
11. Вимоги до сучасного уроку в умовах інклюзивного класу та принципи його організації.
12. Виховна складова освітнього процесу в межах курсу «Я досліджую світ».
13. Підготовка педагога до планування та організації освітньої діяльності: етапи, підходи та професійні вимоги.

II. Відповісти на запитання для самоконтролю:

1. Що таке пропедевтичний (вступний) урок і яку роль він відіграє в системі навчання?
2. У чому полягає педагогічне значення та мета уроків-досліджень? Наведіть приклади їх реалізації в освітньому процесі.
3. Що таке уроки-телепередачі як сучасна форма організації навчання та які їхні дидактичні можливості? Наведіть приклади.
4. Які характерні ознаки нетрадиційного уроку та чим він відрізняється від класичних форм організації навчального процесу?

III. Заповнити таблицю, відобразивши в ній типи і види уроків, основну дидактичну мету кожного типу уроку.

№	Тип уроку	Вид уроку	Основна мета
1			
2			
3			
4			

IV. У схематичному вигляді представити структурні елементи уроку.

Тема 3. Вікові особливості розвитку дітей початкової школи, особливості дітей з порушеннями мовлення

Практичне заняття №3-4

Мета: сформувати у студентів уявлення про вікові особливості фізичного, психічного та соціального розвитку дітей молодшого шкільного віку, а також специфіку розвитку дітей із мовленнєвими порушеннями; забезпечити майбутніх фахівців системою знань щодо їх сутності та значення у подальшій професійній діяльності.

Професійна спрямованість: сприяти формуванню у майбутніх фахівців спеціальної освіти потреби в постійному вдосконаленні професійних умінь і навичок, необхідних для ефективного здійснення педагогічної діяльності.

I. Ознайомитися з основними питаннями теми:

1. Фізичний, психічний і соціальний розвиток учнів 1 класу (6-7 років).
2. Актуальні проблеми, які виникають в учнів 1 класу.
3. Фізичний, психічний і соціальний розвиток учнів 2 класу (7-8 років).
4. Актуальні проблеми розвитку, які можуть виникати в учнів 2 класу.
5. Фізичний, психічний і соціальний розвиток учнів 3 класу (8-9 років).
6. Актуальні проблеми, які виникають в учнів 3 класу.
7. Фізичний, психічний і соціальний розвиток та актуальні проблеми учнів 4 класу (9-10 років).
8. Психічний і соціальний розвиток дітей з порушенням мовлення.
9. Актуальні проблеми у роботі з дітьми з мовленнєвими порушеннями.
10. Умови та способи ефективного навчання дітей з мовленнєвими порушеннями в умовах НУШ.
11. Врахування вікових особливостей дітей в навчально-виховному процесі.

II. Відповіді на запитання для самоконтролю:

1. Для учнів якого класу початкової школи характерний найвищий ризик розвитку синдрому шкільної дезадаптації?
2. У якому віковому періоді дітям рекомендується щоденне виконання фізичних вправ, спрямованих на зміцнення м'язового корсету та формування правильної постави?
3. Для учнів якого класу початкової школи найбільш характерними є прояви загальмованості або, навпаки, підвищеної збудливості та гіперактивності?
4. У якому класі початкової школи в дітей найбільш виражене прагнення до неформального спілкування з учителями під час перерв і прогулянок?
5. Для учнів якого класу початкової школи характерний найбільш стабільний перебіг адаптаційного періоду?
6. У якому віковому періоді діти не лише допускають дорослих до свого внутрішнього світу, а й активно залучають їх до нього?
7. Для дітей якого вікового періоду характерне посилення аналітичних, синтетичних, прогностичних та оціночних здібностей унаслідок розвитку логічного мислення?
8. У якому віковому періоді провідним є наочно-дійове мислення?
9. Що таке спеціалізація півкуль головного мозку?

III. Заповнити таблицю, висвітливши в ній різновиди педагогічної спрямованості.

Вікові особливості розвитку дітей початкової школи				
	1 клас (6-7 р.)	2 клас (7-8р.)	3 клас (8-9 р.)	4 клас (9-10 р.)
Фізичний розвиток				
Психічний розвиток				
Соціальний розвиток				
Актуальні проблеми				

IV. Самостійно опрацювавши навчальний матеріал про спеціалізацію півкуль головного мозку, вписати мозкові процеси, які відбуваються в різних півкулях головного мозку.

МЕТОДИКА 2. Визначення спостережливості.

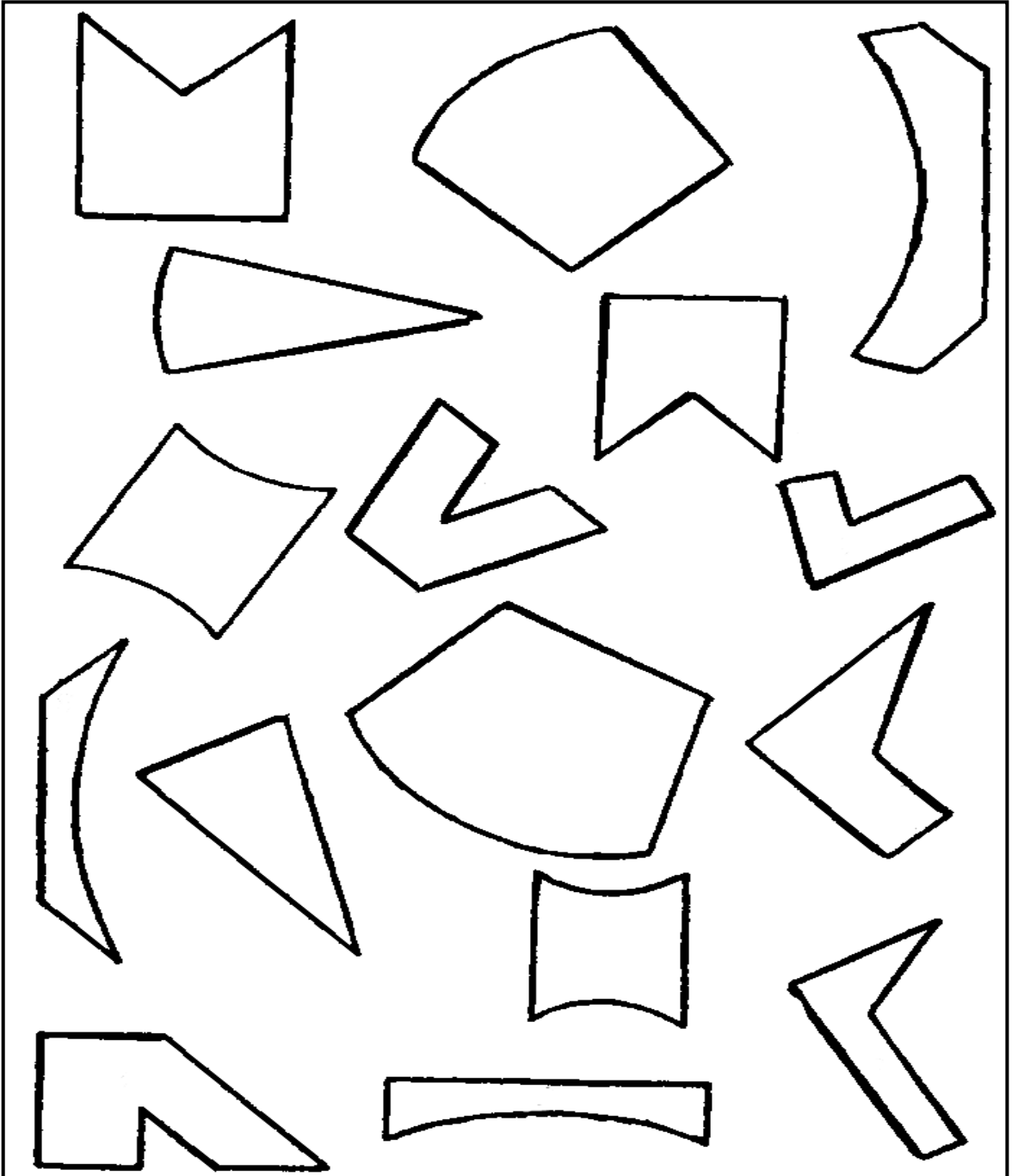
Мета дослідження: визначити рівень розвитку спостережливості дитини.

Обладнання: таблиці з геометричними фігурами.

Хід дослідження: дитині пропонують розглянути набір геометричних фігур. Її завдання полягає в тому, щоб встановити відповідність між фігурами, позначеними цифрами, та фігурами, позначеними літерами, добираючи пари, які збігаються за формою та розміром.

Обробка результатів: визначається кількість правильно підібраних відповідностей (схожих за формою та розміром фігур), після чого від неї віднімається кількість допущених помилкових виборів. Отриманий результат ділиться на загальну кількість фігур (16). Чим ближче показник до 1, тим вищий рівень спостережливості.

Інтерпретація результатів: 0–0,33 — низький рівень спостережливості; 0,34–0,66 — середній рівень; 0,67–1,0 — високий рівень.

Підготувати повідомлення у вигляді презентації з таких тем на Ваш вибір:

- «Особливості розвитку пізнавальних процесів у дітей молодшого шкільного віку»;
- «Специфіка розвитку пізнавальних процесів у дітей з мовленнєвими порушеннями»;
- «Вплив мовленнєвих порушень на розвиток пізнавальної діяльності дитини»;
- «Методи дослідження пізнавальних процесів у дітей початкової школи»;
- «Роль логопеда у розвитку пізнавальних процесів дітей молодшого шкільного віку».

Модуль II. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» В СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ТА ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Тема 4. Сучасні методи навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» в спеціальній школі та в інклюзивному класі закладу загальної середньої освіти **Практичне заняття №5**

Мета: забезпечити майбутніх логопедів системою знань щодо сучасних методів викладання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у спеціальній школі та в інклюзивному класі закладів загальної середньої освіти, а також сформувати у них уявлення про навчальні осередки Нової української школи.

Професійна спрямованість: сприяти формуванню у майбутніх фахівців спеціальної освіти усвідомленої потреби у постійному вдосконаленні професійних умінь і навичок, а також розвитку особистісних якостей, необхідних для ефективної педагогічної діяльності.

I. Ознайомитися з основними питаннями теми:

1. Класифікація методів навчання залежно від характеру взаємодії між учителем і учнями.
2. Сутність, особливості та педагогічний потенціал пасивних методів навчання.
3. Характеристика активних методів навчання та їх роль у формуванні пізнавальної активності учнів.
4. Інтерактивні методи навчання як сучасний підхід до організації освітнього процесу.
5. Порівняльна характеристика різних методів навчання: переваги, недоліки та особливості застосування.
6. Переваги використання інтерактивних технологій у спеціальній методиці навчання під час реалізації освітньої галузі «Я досліджую світ».
7. Основні принципи інтерактивного навчання та їх значення для ефективної організації освітнього процесу.
8. Найбільш поширені інтерактивні методи навчання у спеціальній школі та в інклюзивних класах закладів загальної середньої освіти.
9. Навчальні осередки «Нова українська школа» як складова сучасного освітнього середовища.
10. Куточок живої природи як засіб організації дослідницької діяльності учнів (пророщування насіння, спостереження та догляд за рослинами, акваріум тощо).
11. Дослідницький метод навчання у процесі вивчення природничої освітньої галузі інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

II. Відповіді на запитання для самоконтролю:

1. У чому полягає основна мета створення куточка живої природи в закладі освіти та яке його значення для формування екологічної компетентності учнів?
2. Які види тварин доцільно рекомендувати для утримання в куточку живої природи з урахуванням безпеки, умов догляду та їхнього освітнього потенціалу?
3. Якою є мета організації та проведення дослідів із живими рослинами в куточку живої природи та які пізнавальні вміння вони сприяють формуванню в учнів?
4. У чому полягає педагогічне значення куточка живої природи в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами та як він сприяє пізнавальному, емоційному й соціальному розвитку?
5. Що таке краєзнавчий куточок у закладі освіти? Охарактеризуйте його структуру, змістове наповнення та значення для формування в учнів початкової школи національної свідомості й пізнавального інтересу до рідного краю.
6. Назвіть і охарактеризуйте основні технології колективно-групового навчання, що використовуються в сучасному освітньому процесі, та визначте їхні педагогічні переваги.
7. Які технології ситуативного моделювання застосовуються в навчанні молодших школярів? Розкрийте їх роль у формуванні практичних умінь, критичного мислення та комунікативної компетентності учнів.
8. Які переваги та можливі труднощі виникають під час організації й проведення уроків-екскурсій для дітей з особливими освітніми потребами? Обґрунтуйте педагогічні умови їх ефективного реалізації.

III. Заповніть таблицю

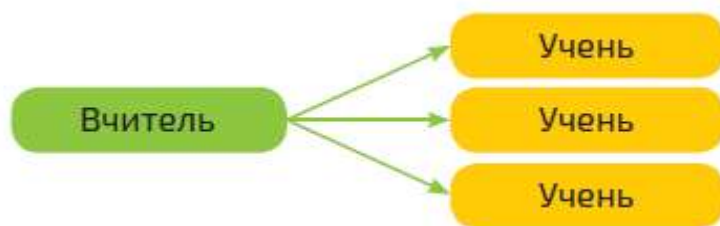
Навчальні осередки навчально-пізнавальної діяльності НУШ		
№	Назва	Перелік
1		
2		
3		
4		
5		
6		

7		
8		

IV. Заповнити таблицю

Порівняльна характеристика методів навчання		
Пасивні	Активні	Інтерактивні

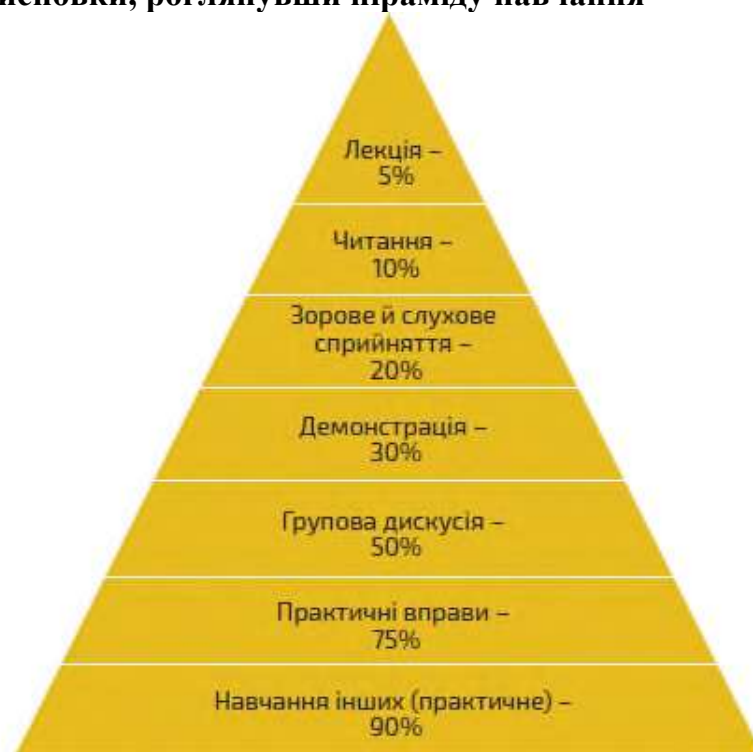
V. Вкажіть які методи навчання відображені в такій схемі (відповідь обґрунтуйте)

Вкажіть, які методи навчання відображені в такій схемі (відповідь обґрунтуйте)

Зробіть висновки, розглянувши піраміду навчання

VI. Розв'язати професійно-орієнтовані завдання.

1. Які якості логопеда, на Вашу думку, найчастіше можуть бути причиною його незадовільної розвивальної та корекційної роботи з учнями початкової школи з мовленнєвим порушеннями?

2. На Вашу думку, які труднощі можуть виникати під час викладання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» дітям з ОПП в умовах інклюзивного навчання? Проаналізуйте можливі труднощі, пов'язані зі сприйманням і засвоєнням навчального матеріалу, організацією пізнавальної діяльності, комунікацією та соціальною взаємодією учнів. Обґрунтуйте свою відповідь, враховуючи особливості різних категорій дітей з ООП та можливі шляхи педагогічної підтримки в освітньому процесі.

3. Під час розподілу ролей на уроці-гри в присутності однокласників можна спостерігати різну поведінку дітей: одні охоче поступаються головною роллю іншим, тоді як інші наполягають на своєму праві виконувати провідну роль. Чим можна пояснити такі відмінності в поведінці? Які можливі наслідки подібних дій для особистісного розвитку дитини?

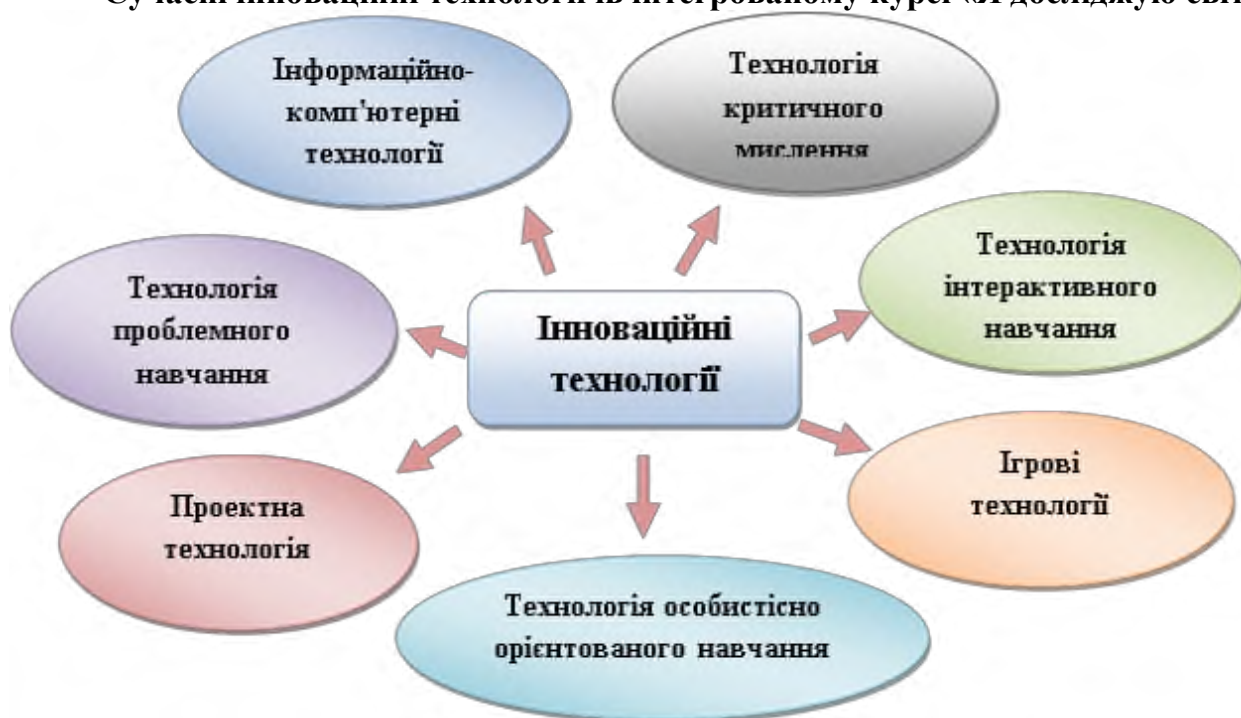
4. Порівняйте особливості застосування традиційних і сучасних методів навчання під час викладання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у спеціальній школі та в інклюзивному класі. Визначте переваги та можливі обмеження кожного підходу.

5. Специфіка застосування інноваційних технологій навчання інформатичної освітньої галузі в початкових класах спеціальної школи та закладів загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням.
6. Технологія розвитку критичного мислення в освітньому процесі початкової школи.
7. Методики «Мозковий штурм» та «Асоціативний куш» як засоби активізації пізнавальної діяльності учнів.
8. Ігрові технології та LEGO-технологія як засоби реалізації компетентнісного підходу в НУШ.
9. Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у початковій школі.
10. Проектні технології та їх значення у вивченні природничої освітньої галузі в умовах спеціальної школи.
11. Парно-групові форми організації навчальної діяльності учнів як засіб розвитку соціальної взаємодії.
12. Технології особистісно орієнтованого навчання в сучасній початковій школі.
13. Авторські педагогічні технології відомих вітчизняних та зарубіжних педагогів.

II. Відповіді на запитання для самоконтролю:

1. Які освітні цілі реалізуються через застосування інноваційних технологій навчання природничої освітньої галузі в початковій школі в умовах спеціальної освіти та інклюзивного навчання?
2. Які труднощі можуть виникати у вчителів-логопедів під час упровадження інноваційних методів навчання в умовах інклюзивного освітнього середовища та які шляхи їх подолання є найбільш ефективними?
3. У чому полягають педагогічні переваги методу «Мозкового штурму» та як його застосування сприяє розвитку творчого мислення, комунікативних умінь і пізнавальної активності учнів?
4. Яке значення має використання рольової гри в корекційно-розвитковій роботі з дітьми, які мають мовленнєві порушення, та як вона впливає на розвиток їхніх мовленнєвих і соціальних навичок?
5. Яке місце посідає проблемне навчання в структурі інтегрованого курсу «Я досліджую світ» та яким чином воно сприяє формуванню дослідницьких умінь і критичного мислення молодших школярів?
6. Яка ключова ознака характеризує інноваційні освітні технології та в чому полягає їх відмінність від традиційних підходів до навчання?
7. У чому полягають педагогічні переваги та освітнє значення проектного навчання для розвитку самостійності, відповідальності та дослідницьких компетентностей учнів початкової школи?
8. Які основні етапи реалізації навчального проекту та які завдання вирішуються на кожному з них у процесі організації навчальної діяльності учнів?
9. Які основні вимоги висуваються до навчальних проектів з метою забезпечення їх педагогічної доцільності, ефективності та відповідності віковим особливостям учнів?

V. Орієнтуючись на зображену нижче схему, заповніть таблицю Сучасні інноваційні технології в інтегрованому курсі «Я досліджую світ».

Сучасні інноваційні технології навчання		
Назва	Перелік	Значення, переваги

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Бірченко Н. Дистанційне навчання дітей із порушенням мовлення. *Grail of science*. 2023. № 32. С. 328–329.
2. Воронцова Т. В., Пономаренко В. С. та інші. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу: навчально-методичний посібник. Київ. : Видавництво «Алатон», 2019. 128 с.
3. Гільберт Т., Тарнавська С., Хитра З., Павич Н. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 3-4 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу: навчально-методичний посібник. Київ: Генеза, 2020. 240с.
4. Мащак С. О. Особливості інклюзивної освіти молодших школярів. Науковий вісник ужгородського національного університету. серія: психологія. 2023. № 3. С. 116–120.
5. Присяжнюк Л. А., Карук І. В., Стахова І. А. Основи природознавства з методикою: практикум з навчальної дисципліни для студентів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності 012 Дошкільна освіта галузі знань 01 Освіта/Педагогіка. Вінниця, 2018. 142 с.
6. Пинзеник М. Методика викладання дисциплін природознавчого циклу : навчально-методичний посібник. Міністерство освіти і науки України, Мукачівський державний університет. Київ: Кондор, 2018. 118 с.
7. Завдання для самостійної роботи студентів із курсу “Психологія педагогічної діяльності”: Робочий зошит для студентів-магістрантів спеціальностей галузі знань 01 Освіта / Педагогіка / Укладач: О.О. Стахова. – Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2019. – 104 с. <https://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/31679>.

Інформаційні ресурси

1. Державні стандарти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti> (дата звернення: 24.05.2025).
2. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti> (дата звернення: 24.05.2025).
3. Типова освітня програма початкової освіти. Цикл І (1 – 2 класи). URL: <https://elt.dinternal.com.ua/image/data/forTeacher/programa-pochatkovo-shkoly-shyian.pdf> (дата звернення: 24.05.2025).